

20. 58. 5-6 A 45

Ulkoasiainministeriölle.

Venäjältä perittävien saatavien tarkastuslautakunnalla on sille jätettyä työtä suorittaessaan yhtenä vaikeutena ollut tehtyjen ilmoitusten, suurelta osalta, vaillinaisuus. Kun ilmoituksia otti vastaan niin eri virastot ja komiteat, kuten Ministeriölle keväällä 1922 jätetty kirjelmä osoittaa, ja ilman että ilmoittajien olisi pitänyt laatia valvontansa yhtenäisille kaavakkeille, ovat monet ilmoitukset puutteellisia. Ilmoituksista on useinkin jäänyt mainitsematta kuinka suuri valvotun omaisuuden arvo on, missä se löytyy y.m. Puhumatta siitä että olisi liitetty mukaan todistuksia hakemuksen tueksi; joiden esittäminen henkilöille, jotka pakolaisina ovat Suomeen päässeet, on useimmille ollut suora mahdottomuuskin. Tällaisissa tapauksissa on tarkemman selvityksen esittäminen täytynyt jättää vastaisen varaan, jolloin asianomaiset ovat tilaisuudessa selvitystä esittämään. Omaisuuden arvioiminen hakemuksissa on myöskin ollut erilaista, puhumattakaan siitä että arvot myöhemmissä ilmoituksissa on otettu monikerroin suuremmiksi kuin aikaisemmissa rahan arvon ilmoitusvuosien kuluessa vuosi vuodelta laskiessa. Vaikeutta ratkaistaessa on myöskin tuottanut kaikkinaisten arvopapereiden arvon määrittäminen. Arvopapereille on yleensä, mikäli se on ollut tunnettua, merkitty arvoksi nimellisarvo. Tähän nähden on vastaisuudessa, korvausta suoritettaessa, esitettävän selvityksen perusteella arvot määrittävä niin arvopapereille kuin muillekin vaillinaisen selvityksen varassa olevalle omaisuudelle. Silloin myös on ratkaistava missä määrin on korvattava menetetyt korot ja osingot

Kysymys erään ryhmän Venäjältä kotoisin olivia

valvojia kansalaisoikeudesta on tullut niinikään esille asiain käsittelyssä. On nimittäin kyseenalaista ovatko sellaiset henkilöt pidettävä Suomen kansalaisina ja onko Suomen valtion siis valvottava heidän oikeuksiaan, jotka ovat syntyneet ja koko ikänsä asuneet Venäjällä, mutta muodollisesti ovat taällä henkikirjoissa tai poliisilaitosten luetteloissa. Heidän joutumisensa kirjoihin Suomessa lie-nee pääasiallisesti tapahtunut siten että heidän taällä kirjoissa olleet esi-isänsä ovat aikoinaan muuttaneet Suomesta Venäjälle jäädessä sinne tai, asevelvollisuuden tultua Suomessa poistetuksi, ovat hakeneet itsensä Suomen alamaisiksi välttääkseen sotapalveluksen. Kirjoissa ovat he pääasiassa Haminan, Lappeenrannan ja Viipurin kaupungeissa. Merkityksensä on asialla silloin, jos vastaisuudessa, Venäjän suostuessa korvaamaan puheenalaiset vahingot, se ei suostuisi korvaamaan valvottujen saamisten koko määrää vaan suorittamaan ainoastaan jonkun määrätyn summan, jolla Suomen valtion on hyvitetävä vahingonkarsineita. Monet mainituista "Suomen kansalaisista" kun ovat suurien omaisuuksien Venäjällä omistajia. Eräs heistä esim. on valvonut noin. 850 miljoonan markan arvosta Venäjälle jäänyttä omaisuuttaan. Ratkaistava on myöskin onko ja mikä oikeus puheenalaisessa suhteessa sellaisilla entisillä Venäjän alamaisilla, jotka vasta vuoden 1918 jälkeen ovat hakeneet ja päässeet Suomen kansalaisiksi. Katsoen, että tarkastuslautakunnan on tarkastettava kaikki jätetyt ilmoitukset, on se käsitellyt hakemukset ilman eroitusta kosketellussakin suhteessa.

Seuraavat seikat ovat vastaisessa lopullisessa selvityksessä vielä huomioonotettavat:

Kun kaikki teollisuuslaitokset ja liikkeet omaisuuksineen vallankumouksen jälkeen, kuten kaikki muukin yksityisomaisuus, tuli Venäjällä kansallistutetuksi, niin on valvojien saatavien korvaaminen kohdistettu Venäjän valtioon. Ainoastaan niissä tapauksissa, joissa suorastaan on valvottu yksityisiltä henkilöiltä, on velvoitus kohdistettu heihin.

Useat Suomen yksityispankeista ovat omien saataviensa ohella valvoneet myöskin yksityisten niille valvottavaksi jättämiä saamisista, monen yksityisen myös itse valvoessa samoja saataviaan.

Kun pankkien valvontakirjoista ei saa täyttä varmuutta tässä suhteessa, on pankkien vastaisuudessa, kaksinaisen valvonnan välttämiseksi, annettava tarkempi selvitys valvonnoistaan yksityisten puolesta.

Tarton rauhansopimuksen mukaisesti on Venäjän valtio nyttemmin palauttanut erinäisiä suomalaisia laivoja, tämän vuoksi on lisäselvitys laivoja koskevissa valvonnoissa vastaisuudessa vaadittava.

Muutamit Suomen kansalaiset, poistuessaan vallankumouksen jälkeen Venäjältä, tallettivat saamansa osotuksen mukaan ennen lähtöään rahojaan Tanskan Punaiselle Ristille. Näitä rahoja on Suomen valtio nyttemmin etukäteen, kunnes asia saadaan selvitettyksi, suorittanut noille tallettajille, puolet talletetusta määrästä, mikä vastaisessa lopullisessa selvityksessä on Suomen valtion hyväksi otettava huomioon.

Ilmoituksen mukaan on Suomen valtio suorittanut korvausta Venäjällä palvelleille Suomen valtion virkamiehille; samoin on Suomen valtiovaroista suoritettu korvausta osalle Venäjän valtion töistä Suomessa sodan aikana olleista työmiehistä, mistä ei kuitenkaan ole tarkastuslautakunnalle esitetty tarkempaa selvitystä. Suomen valtiokonttori on niinikään suorittanut 1 päivään tammikuuta 1920 eläkettä erinäisille sellaiseen saamiseen Venäjältä oikeutetuille henkilöille.

Saamisten yhteenlaskemista ei ole suoritettu syystä, että, kuten edellä on huomautettu, on valvonnoita, joissa ei ole saamisen tai korvauksen määrää ilmoitettu. Valvottujen korvausten ja saamisten yhteismäärään nähden saa tarkastuslautakunta viitata alussa mainitun, Ministeriölle jätetyn kirjelmän oheen liitettyyn laskelmaan.

Numero-merkintä pöytäkirjan vasemmassa reunassa merkitsee, että vaade on esiintynyt myös toisen asian kohdalla ja ratkaistu mainitulla reunamerkintä-numerolla.

Ratkaisu-numerojen välissä esiintyvät punaiset viivat osoittavat, että viitattu asia löytyy yksityisten saatavien luettelossa.

Tarkastuslautakunnan puolesta:

Venäjäältä perittävät saamiset

ryhmittäytyvät seuraavasti:

Puhdasta rahaa:

Rpl.	4,864,311:-	
Smk.	2,080,206:03	
Kr.	33,150:-	(Ruotsin)
"	4,606:89	(Tanskan)
Rmk.	7,800:-	

Pankkisaamiset:

a) talletukset:

Rpl.	55,172,455:50	
Smk.	3,856,974:22	
Kr.	2,653:-	(Ruotsin)
£	700.	

b) schekit:

Rpl.	3,545,283:90	
Smk.	1,324,000:-	
Kr.	14,500:-	(Ruotsin)

c) muut saamiset:

Rpl.	13,107,994:49	
Smk.	7,612,745:95	
Kr.	73,824:18	(Ruotsin)

Obligatsioonit ja muut arvopaperit:

Rpl. 57,371,777:95

Smk. 29,265,683:68

Frc. 1,050,222:25

Rmk. 66,704:-

£ 200.

Osakkeet ja osuudet:

Rpl. 53,590,918:77

Smk. 36,730,252:68

Frc. 225,000:-

£ 2,615.

Doll. 994,400.

Saamiset vakuutuslaitoksilt:

Rpl. 3,518,296:94

Smk. 3,326,839:08

Kr. 452,416:07 (Ruotsin)

£ 36,878.

Doll. 40,381:38

Flor. 182:05

Guld. 350:-

Henkilökohtainen irtaimisto:

Rpl. 26,829,244:76

Smk. 210,137,324:34

Kr. 162,460:- (Ruotsin)

Kiinteä omaisuus:

a) maatiloja ja huviloita y.m.

Rpl. 23,805,055:15

Smk. 613,275,698:57

Rmk. 475,002:-

₤ 47,548.

b) kaupunkikiinteistönjä sekä tendas-

y.m. laitoksia:

Rpl. 24,187,969:53

Smk. 458,793,067:70

Kiinnityslainat:

Rpl. 351,650:-

Smk. 243,730:-

Laivat:

Rpl. 925,289:89

Smk. 118,798,627:14

₤ 56,867.

Tavaravarastot:

a) kauppavarastot:

Rpl. 25,002,866:63

Smk. 85,693,950:86

Kr. 12,578,790:59 (Ruotsin)

₤ 128,206.5.4.

b) maanviljelysirtaimisto:

Rpl. 151,703:-

Smk. 7,949,278:40

c) verstat- ja konttori-irtaimistoa:

Rpl. 2,790,082:24

Smk. 28,613,943:52

d) sekalaista irtaimistoa:

Rpl. 9,950,999:89

Smk. 181,464,536:70

Hankintaan perustuvat saamiset:

Rpl. 26,240,709:30

Smk. 76,966,491:87

Kr. 198,669:65 (Ruotsin)

" 98,703:17 (Tanskan)

Frc. 36,000:-

£ 1,323.

Doll. 15,804:18

Vahingon- y.m. korvaukset Suomessa:

Rpl. 1,646,272:29

Smk. 91,783,993:88

Kr. 2,565:- (Ruotsin)

Rmk. 300,418:97

£ 189,978.

Vahingon- y.m. korvaukset Venäjällä:

Rpl. 11,330,292:11

Sak. 42,837,060:51

Palkkasuhteeseen perustuvat

saamiset:

a) palkkaa Venäjän valtiolta:

Rpl. 1,018,975:52

Sak. 2,955,376:08

b) eläkkeet:

Rpl. 446,279:10 (vuodessa)

c) korvausvaatimukset tapaturmista:

Rpl. 25,736:34

Sak. 10,356,649:40

Erilaisia saamisia:

Rpl. 13,227,411:59

Sak. 30,413,781:96

£ 4,330.

Frc. 3,684:- (Belg.)

Nilreis 2,131:737

Saamiset yksityisiltä Venäjän

kansalaisilta:

Rpl. 36,974,957:78

Smk. 26,917,762:39

Kr. 141,423:60 (Ruotsin)

" 8,656:56 (Tanskan)

Frg. 258:-

Rmk. 113,000:-

Doll. 1,800:-

jäljennös:

Venäjältä perittävät saamiset.

Heti kapinan kukistamisen jälkeen vuonna 1918 ryhdyttiin toimenpiteisiin Venäjällä asuvien Suomen kansalaisten sekasortoon joutuneitten asioiden sekä Suomen valtion ja Suomen kansalaisten Venäjältä olevien saamisten selvittämiseksi. Keskuskauppa-kamarin kesäkuussa samana vuonna asettama "Keskustoimisto Venäjältä perittävien saamisten ilmoittamista varten" ryhtyi keräämään tietoja teollisuuslaitosten, pankkien, eri toiminimien sekä yksityisten liikemiesten saamisista Venäjältä. Kauppa- ja teollisuuskomissionin asettama n.s. Suomalainen väliaikainen Ekonominen komitea ryhtyi toimenpiteisiin suomalaisten tavaravarastojen Venäjällä suojelemiseksi sekä sittemmin samoin kuin Venäjältä Suomeen paenneiden suomalaisten asettama, insinööri J. H. Arpiaisen johdolla toiminut komitea keräämään tietoja mainittujen pakolaisten Venäjälle jättämästä omaisuudesta. Sosialihallitus sai määräyksen kerätä ainehistoa suomalaisten työläisten palkka- ynnä muista vaatimuksista Venäjän valtiolta ja Valtiokanttori laatia luettelon niistä Suomen kansalaisista, jotka olivat oikeutetut nauttimaan eläkettä Venäjältä. Sitäpaitsi asetti hallitus erityisiä lautakuntia arvioimaan niitä vahinkoja, joita yksityiset Suomen kansalaiset olivat saaneet kärsiä Venäjän ^{valtion} linnoitustöistä Suomessa.

Työn keskittämiseksi asetti hallitus sitten 1920 vuoden alussa n.k. Suomen venäläisen Selvityskomissionin, jolle jätettiin kaikki edelläkerrotuin tavoin kertynyt ainehisto kuin myös vielä eri ministeriöihin jätetyt puheenalaista laatua olevat ilmoitukset ja jonka tuli järjestää ja viedä hakemukset kirjoihin sekä asiantuntijain avulla alustavasti niitä käsitellä. Kun komissionin työ oli kehittynyt niin pitkälle, että asiain lopullinen käsittely voi alkaa asetti Valtioneuvosto saman vuoden kesäkuun 1 päivänä asiantuntijoista kokoonpannun kolmimiehisen lautakunnan tarkastamaan kysymyksessä olevia hakemuksia ja ilmoituksia sekä antamaan niistä lausuntonsa.

Suomalaisten saamiset Venäjältä voidaan jakaa kahteen pää-ryhmään: a) Suomen kansalaisten Suomessa kärsimistä vahingoista johtuneet ja b) Suomen kansalaisten Venäjällä kärsimistä

vahingoista aiheutuneet. Edelliset johtuvat pääasiassa Venäjän valtion maailmansodan aikana Suomessa teettämistä linnoitustöistä ja suomalaisille liikkeille ja toiminimille antamien hankintain keskeyttämisestä. Jälkimmäiset eli Suomen kansalaisten Venäjällä kärsimät vahingot kohdistuvat, voi sanoa, melkein kaikkiin omaisuus-oikeudellisiin suhteisiin; pääasiassa muodostuvat ne Suomen kansalaisten saamisista Venäjältä ja Venäjällä asuvien suomalaisten omaisuutensa ja kaikenlaisten oikeuksiensa menettämisen kautta kärsimistä vahingoista.

Kaikkiaan on tähän mennessä hakemuksia jätetty 5226 ja on niissä valvottu määrälleen ilmoitettuja saamia seuraavasti

Rpl.	358,655,296:79	
Smk.	2,044,480:12:57	
Kr.	13,519,028:49	(Ruotsin)
"	24,310:06	(Tanskan)
£	468,645.5.4	
Fre.	1,311,222:25	(Ranskan)
"	3,684:-	(Belgian)
Flor.	182:05	
Rmk.	849,924:97	
Guld	350:-	
Milreis	2,131:737	
Doll.	1,050,585:56	

Sen lisäksi ovat yksityiset Suomen kansalaiset kohdistaneet vaatimuksia suorastaan Venäjän yksityisiin kansalaisiin seuraavasti:

Rpl.	36,974,957:78	
Smk.	26,917,762:39	
Kr.	141,423:60	(Ruotsin)
"	8,656:56	(Tanskan)
Fre.	258:-	
Rmk.	113,000:-	
Doll.	1,800:-	

Sitäpaitsi on 198 hakemusta, joissa ei ole voitu vielä ilmoittaa vaateen suuruutta, sekä joukko hakemuksia vuosittain suoritettavista maksuista kuten eläkkeistä y.m. Eläkkeistä on tehty 516 hakemusta tehden näiden vuodessa suoritettava määrä yh-

teensä Rpl. 446,269:10 .

Kun Suomen kansalaisia ennen vallankumousta asui Venäjällä noin 36,000 henkeä, niin selvittää se suomalaisten Venäjällä kärsimäin vahinkojen suuruuden.

Edelläoleva ei kuitenkaan vielä ilmaise suomalaisten lopullisia vaatimuksia, sillä kaikki Suomen kansalaiset eivät ole vielä päässeet palaamaan Venäjältä. Suomen Pietarissa toimivan Evakuoimiskomitean ilmoituksen mukaan odottaa vielä noin 5,000 siinä tarkoituksessa rekisteröityä Suomen kansalaista pääsyä kotimaahansa.

Ylläolevissa korvausvaatimuksissa ei ole otettu huomioon Suomen valtion Venäjän valtiolta olevia saamisia, koska Tarton rauhansopimuksessa niistä on luovuttu.

Venäjältä perittävät saamiset.

Heti kapinan kukistamisen jälkeen vuonna 1918 ryhdyttiin toimenpiteisiin Venäjällä asuvien Suomen kansalaisten sekasortoon joutuneitten asioiden sekä Suomen valtion ja Suomen kansalaisten Venäjältä olevien saamisten selvittämiseksi. Keskuskauppa-kamarin kesäkuussa samana vuonna asettama "Keskustoimisto Venäjältä perittävien saamisten ilmoittamista varten" ryhtyi keräämään tietoja teollisuuslaitosten, pankkien, eri toiminimien sekä yksityisten liikemiesten saamisista Venäjältä. Kauppa- ja teollisuuskomissionin asettama n.s. Suomalainen väliaikainen Ekonominen komitea ryhtyi toimenpiteisiin suomalaisten tavaravarastojen Venäjällä suojelemiseksi sekä sittemmin samoin kuin Venäjältä Suomeen paenneiden suomalaisten asettama, insinööri J. H. Arpiaisen johdolla toiminut komitea keräämään tietoja mainittujen pakolaisten Venäjälle jättämästä omaisuudesta. Sosialihallitus sai määräyksen kerätä ainehistoa suomalaisten työläisten palkka- ynnä muista vaatimuksista Venäjän valtiolta ja Valtiokanttori laatia luettelon niistä Suomen kansalaisista, jotka olivat oikeutetut nauttimaan elaketta Venäjältä. Sitäpaitsi asetti hallitus erityisiä lautakuntia arvioimaan niitä vahinkoja, joita yksityiset Suomen kansalaiset olivat saaneet kärsiä Venäjän ^{vattien} linnoitustöistä Suomessa.

Työn keskittämiseksi asetti hallitus sitten 1920 vuoden alussa n.k. Suomen venäläisen Selvityskomissionin, jolle jätettiin kaikki edelläkerrotuin tavoin kertynyt ainehisto kuin myös vielä eri ministeriöihin jätetyt puheenalaista laatua olevat ilmoitukset ja jonka tuli järjestää ja viedä hakemukset kirjoihin sekä asiantuntijain avulla alustavasti niitä käsitellä. Kun komissionin työ oli kehittynyt niin pitkälle, että asiain lopullinen käsittely voi alkaa asetti Valtioneuvosto saman vuoden kesäkuun 1 päivänä asiantuntijoista kokoonpannun kolmimiehisen lautakunnan tarkastamaan kysymyksessä olevia hakemuksia ja ilmoituksia sekä antamaan niistä lausuntonsa.

Suomalaisten saamiset Venäjältä voidaan jakaa kahteen pää-ryhmään: a) Suomen kansalaisten Suomessa kärsimistä vahingoista johtuneet ja b) Suomen kansalaisten Venäjällä kärsimistä

vahingoista aiheutuneet. Edelliset johtuvat pääasiassa Venäjän valtion maailmansodan aikana Suomessa teettämistä linnoitustöistä ja suomalaisille liikkeille ja toiminimille antamien hankintain keskeyttämisestä. Jälkimmäiset eli Suomen kansalaisten Venäjällä kärsimät vahingot kohdistuvat, voi sanoa, melkein kaikkiin omaisuus oikeudellisiin suhteisiin; pääasiassa muodostuvat ne Suomen kansalaisten saamisista Venäjältä ja Venäjällä asuvien suomalaisten omaisuutensa ja kaikenlaisten oikeuksiensa menettämisen kautta kärsimistä vahingoista.

Kaikkiaan on tähän mennessä hakemuksia jätetty 5226 ja on niissä valvottu määrälleen ilmoitettuja saamia seuraavasti

Rpl.	358,655,296:79	
Smk.	2,044,480:12:57	
Kr.	13,519,028:49	(Ruotsin)
"	24,310:06	(Tanskan)
£	468,645.5.4	
Frc.	1,311,222:25	(Ranskan)
"	3,634:-	(Belgian)
Flor.	182:05	
Rmk.	849,924:97	
Guld	350:-	
Milreis	2,131:737	
Doll.	1,050,585:56	

Sen lisäksi ovat yksityiset Suomen kansalaiset kohdistaneet vaatimuksia suorastaan Venäjän yksityisiin kansalaisiin seuraavasti:

Rpl.	36,974,957:78	
Smk.	26,917,762:39	
Kr.	141,423:60	(Ruotsin)
"	8,656:56	(Tanskan)
Frc.	258:-	
Rmk.	113,000:-	
Doll.	1,800:-	

Sitäpaitsi on 198 hakemusta, joissa ei ole voitu vielä ilmoittaa vaateen suuruutta, sekä joukko hakemuksia vuosittain suoritettavista maksuista kuten eläkkeistä y.m. Eläkkeistä on tehty 516 hakemusta tehden näiden vuodessa suoritettava määrä yh-

teensä Rpl. 446,269:10 .

Kun Suomen kansalaisia ennen vallankumousta asui Venäjällä noin 36,000 henkeä, niin selvittää se suomalaisten Venäjällä kärsimäin vahinkojen suuruuden.

Edelläoleva ei kuitenkaan vielä ilmaise suomalaisten lopullisia vaatimuksia, sillä kaikki Suomen kansalaiset eivät ole vielä päässeet palaamaan Venäjältä. Suomen Pietarissa toimivan Evakuoimiskomitean ilmoituksen mukaan odottaa vielä noin 5,000 siinä tarkoituksessa rekisteröityä Suomen kansalaista pääsyä kotimaahansa.

Ylläolevissa korvausvaatimuksissa ei ole otettu huomioon Suomen valtion Venäjän valtiolta olevia saamisia, koska Tarton rauhansopimuksessa niistä on luovuttu.